

Osteologisk analys av brända ben

FRÅN SKUMMESLÖV SN, RAÄ 26

Helene Wilhelmson

Osteologisk analys 2019
RAÄ 26
Skummeslöv socken
Hallands län

SYDSVENSK ARKEOLOGI
ANALYSRAPPORT 2019:2

--	--	--	--

Utgiven av: Sydsvensk Arkeologi
Box 134
291 22 Kristianstad
044-13 58 00
www.sydsvenskarkeologi.se

Osteologisk analys av brända ben
från Skummeslöv sn, RAÄ 26
Helene Wilhelmson

Osteologisk analys 2019
RAÄ fornlämning 26
Skummeslövs socken, Laholm kommun, Hallands län
Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2019:2

© Sydsvensk Arkeologi 2019

Grafisk form: Anders Gutehall

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	4
Material och metod	4
MATERIAL	4
METOD	4
Referensmaterial	4
Bränningsgrad	4
Tafonomi	5
Resultat	5
A7530, A3959	5
A4608	5
Tolkning	7

Sammanfattning

Brända ben från tre olika anläggningar (A7530, A3959, A4608) analyserades osteologiskt. Benen i A4608 utgjorde ett förhållandevis rikligt material med svin, nöt och häst. Detta tolkas som en måltidsrest, möjligen med rituellt/offer-prägel. Det mycket sparsamma benmaterialen i de övriga två anläggningarna gav ingen vidare information av relevans för deras tolkning.

Inledning

I samband med en arkeologisk undersökning, utförd av Kulturmiljö Halland 2019 tillvaratogs brända ben. Dessa lämnades in till Sydsvenskarkeologi AB för osteologisk analys. Resultaten från denna analys presenteras i denna rapport.

Det fanns brända ben i tre anläggningar. A4608 utmärkte sig med en stor mängd ben 461,7g och de övriga innehöll mycket små mängder (A7530; 0,1g samt A3959; 0,3g).

Material och metod

MATERIAL

Det fanns brända ben i tre anläggningar. A4608 utmärkte sig med en stor mängd ben (461,7 g) och de övriga innehöll mycket små mängder (A7530; 0,1 g samt A3959; 0,3 g).

METOD

Benen tvättades ej utan borstades vid behov för att avlägsna sand och eventuellt sot. Det mesta av jorden/sanden föll av vid analysen då materialet torkade upp och vid handhavande.

Bestämningarna gjordes av Fil dr. Helene Wilhelmson samt Fil. dr. Stella Macheridis vid Sydsvensk arkeologi AB. Registrering samt rapportering gjordes av Helene Wilhelmson, Sydsvensk arkeologi AB.

Referensmaterial

Analysen har skett med hjälp av referenssamlingarna Sydsvensk arkeologi AB i Malmö. Materialet har, delvis, bestämts till art eller släkte, element, och sida. Då förutsättningen för analysen var att den måste ske inom en given tidsram är analysen endast översiktlig då tidsramen inte tillät en mer detaljerad analys.

Bränningsgrad

Bränningsgrad registrerades översiktligt baserad på färg enligt nedan:

- Högsta: allt är helt genomkalcinerat och vitt i alla brottytor. Materialet är bränt vid hög temperatur och under tillräckligt lång tid för att allt organiskt material i benet skall försvinna fullständigt.
- Lägsta: benen (oftast större fragment) är ljubruna till svarta i färgen

- Mellan: Benen har antingen en grå eller blå färg eller en kombination av minst två färger (vit-grå-blå-svart-brun) inom samma ben. Även sandwicheffekt räknas med i denna kategori.

Dessa olika kategorier separerades viktmässigt vid registrering av materialet.

Tafonomi

Graden och typen av fragmentering av benen är av intresse för att klargöra materialets tafonomiska historia vid och efter bränningen. Fragmentering som uppstår vid utgrävning och handhavandet ger nya brottytor (skarpa kanter, ingen jord/färgning i brottytor). Hantering, inklusive bränning, och eventuell exponering för elementen (vatten, jord, vind osv) ger en annan typ av fragmentering med brott med mjukare kanter och färgning av jord i brottytor.

Resultat

Resultaten av de osteologiska bedömningarna för samtliga anläggningar med brända ben summeras i Tabell 1.

A7530, A3959

I de två mindre materialen var bränningsgraden mellan respektive låg. I A7530 fanns en tand där emaljen spräckts av värmepåverkan, troligen en tand från en idisslare men art gick inte att bedöma närmare. Anläggningarnas tolkning går inte att utveckla närmare med ett så sparsamt benmaterial.

A4608

I denna anläggning framkom en stor mängd ben. Det rör sig främst om större ben av varierande bränningsgrader inom benet från minst tre olika arter. En stor del av fragmenten gick inte att artbedöma specifikt (379,1 g). En del av dessa tillhör uppenbart stora däggdjur, troligen nöt eller häst som påträffades i övrigt i anläggningen (jämför Tabell 1). Alla tre olika bränningsgrader förekom och den lägre bränningsgraden var vanligast (71%; Tabell 2).

Tabell 1. Osteologisk registrering av anläggningarna

ANLÄGGING	ANIMAL/HUMAN	ART	ELEMENT	DEL		VIKT (G)	FÄR G	TAFONOMI/SLITAGE	KOMMENTAR	Bränningsgrad
A7530	animal	ruminantia, tamdjur?	dentens			0,10	svart	delvis emalj kvar; färska och äldre brott	idisslare, nöt? Får/get?	lägre
A3959	animal?	?	kranie?			0,29	vit-beige	eroderat men minimalt, ljus beige inre färg-svag sandwich effekt	reaktivt ben-muskelfäste alt patologiskt?	mellan
A4608	animal	Sus scrofa	femur	distalt	sin	3,77	svart	nyare brott	Finns evt fler fragment av detta ben i materialet	lägre
A4608	animal	Eqqus caballus	radius	proximal	obest	9,46	svart	nyare brott	Finns evt fler fragment av detta ben i materialet	lägre
A4608	animal	Eqqus caballus	carpale III		sin	6,27	brun-svart	nyare brott	Finns evt fler fragment av detta ben i materialet	lägre
A4608	animal	Bos taurus	MC	div prox	dx	26,59	brun/svart till vit	nyare brott, passning i fragment. Mycket varierad bränningsgrad inom samma element	Finns evt fler fragment av detta ben i materialet	mellan
A4608	animal	Eqqus caballus	Ph I	proximal	obest	7,88	ljus brun	nyare brott, passning. Relativt lite bränd/obränd	Finns evt fler fragment av detta ben i materialet	lägre/obränd
A4608	animal	Bos taurus	Tibia	diafys	obest	7,72	ljus-brun	sotigt, relativt lite bränd	Finns evt fler fragment av detta ben i materialet	lägre
A4608	animal	större däggdjur?	rörben	metafyser, diafyser		6,57	ljusb run-svart	färska brott	Kanske samma eller ytterligare individ av ett av tamdjuren som i övrigt förekommer i anläggningen	lägre
A4608	animal	stort däggdjur	astragalus	(trochlea)	obest	3,96	ljus-brun	färska brott, sotig	Kanske kunde det vara häst möjligen? Samma låga bränningsgrad som bla Ph I häst i anläggningen	lägre/obränd
A4608	animal	Eqqus caballus	femur	proximal	dx	14,69	ljusb run-svart	färska brott, sotig	Kanske samma häst som tex radius och ph I?	lägre
A4608	animal	div större däggdjur	ledytormm			6,23	ljusb run-svart	färska brott, sotig	samma individer av stora däggdjur? Bör gå att bestämma närmare!	lägre
A4608	animal	div				72,88	vit	ej bedömt närmare men bör tillhöra övriga ben/arter	Kan evt bedömas närmare och troligen pusslas ihop med bestämda ben/element	högsta
A4608	animal	div				262,46	brun/svart	ej bedömt närmare men bör tillhöra övriga ben/arter	Kan evt bedömas närmare och troligen pusslas ihop med bestämda ben/element	låg
A4608	animal (animal/human)	div				33,23	brun-vit	bla sandwicheffekt och varierande färger	troligen inte möjligt att bedöma närmare	mellan

Tabell 2. Fördelning på olika bränningsgrader i A 4608, både för fragment med oidentifierad och identifierad art.

BRÄNNINGSGRAD	VIKT	% AV TOTAL VIKT
HÖGSTA	72,88	16
MELLAN	59,82	13
LÄGSTA	329,01	71

Viktmässigt utgjorde hästbenen den största andelen av de identifierade arterna. Den art med flest antal olika element (olika kroppsdelar) representerade var också häst. Hästbenen var även relativt lite brända, och därmed också lättare att identifiera till art. Nötbenen var i jämförelse med både svin och häst något mer brända (Tabell 3).

Tabell 3: Översikt över identifierade arter i A4608. MNI= minsta antal individer

ART	MNI	DELAR	VIKT (ALLA BRÄNNINGSGRADER)	VANLIGASTE BRÄNNINGSGRAD
SVIN	1	femur	3,77	Lägre (3,77)
NÖT	1	Mc, Tibia	34,31	Mellan (26,59)
HÄST	1	Radius, Carpale III sin, Ph I, Femur dxt	38,30	Lägre (38,30)

Det fanns delar från minst ytterligare en individ av ett mellanstort-stort däggdjur av okänd art. Denna individen/-erna var juvenil (ej vuxen) då metafysytor gick att se fortfarande.

Totalt har alltså delar av minst fyra individer av större däggdjur deponerats i varierande bränningsgrad i denna anläggning. Både kötrika (proximala delar av extremiteterna) såväl som köttfattiga (distala dito) delar förekommer. Benen visar varierande grad av bränning inom ett och samma element. De har troligen deponerats som förhållandevis hela ben och kan ha bränts i denna anläggning utan större omrörning.

Ett ¹⁴C-prov skickades iväg av hästbenen från denna anläggning men resultat hade inte inkommit i skrivande stund.

Tolkning

De vanligaste tama köttdjuren finns alla representerade i denna anläggning utom får/get. Både köttfattiga och kötrika delar av kropparna förekommer. Variationen av bränning inom ett och samma ben visar på mindre omrörning vid bränningen såväl som efter. Sannolikt har benen inte haft rollen som bränsle då de inte är välbrända och inte uppvisar slitage i brottytor från omrörning. Troligen är det måltidsrester som kasserats och lagts i härden efter tillagningen. Det är anmärkningsvärt att minst tre arter förekommer i, troligen en och samma, måltid. Det kan vara en speciell måltid eller möjligen ett matoffer. Förekomsten av häst gör att en datering till brons- eller järnålder vore sannolik. Beroende på dateringsresultat kan anläggningen sättas i ett större sammanhang och dess tolkning utvecklas. Det finns dock inte utrymme för inom denna rapport.

SYDSVENSK ARKEOLOGI RAPPORTSERIE ANALYSER 2019

1. Osteologisk analys av bl.a. brandgrav. Från undersökning inom RAÄ 122, Eftra sn. Osteologisk analys. Kulturmiljö Halland. Helene Wilhelmson.
2. Osteologisk analys av brända ben. Från Skummeslöv sn, RAÄ 26. Osteologisk analys. Kulturmiljö Halland. Helene Wilhelmson.

Osteologisk analys av brända ben

FRÅN SKUMMESLÖV SN, RAÄ 26